

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำของเกษตรกร
ในจังหวัดสระบุรี

ชื่อและนามสกุล นางสาวน้ำฝน อิศระ

แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร

สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. สินีนาถ คุรุทเมือง แสนเสริม
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ภรณ์ ต่างวิวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2555

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

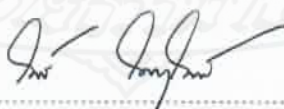
(อาจารย์ ดร. พิตยากร ลิมทอง)

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สินีนาถ คุรุทเมือง แสนเสริม)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ภรณ์ ต่างวิวัฒน์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำของเกษตรกร
ในจังหวัดสระบุรี

ผู้วิจัย นางสาวน้ำฝน อิศระ รหัสนักศึกษา 2539002457

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. สินีพร กระจ่างเมือง แสนเสริม

(2) รองศาสตราจารย์ ดร. ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ **ปีการศึกษา** 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร 2) ปัจจัยด้านการใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำของเกษตรกร 3) ปัจจัยด้านความรู้และความคิดเห็นต่อการใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำของเกษตรกร 4) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำของเกษตรกร

ประชากรในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้ขอรับหญ้าแฝกตามบัญชีรายชื่อจากสถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี ปีงบประมาณ 2553 จำนวน 155 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมดโดยใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการจัดลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรที่ศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 52.51 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกรรวมเป็นอาชีพหลัก จำนวนแรงงานในครัวเรือน 2 คน รายได้จากอาชีพทางการเกษตรเฉลี่ย 86,251.61 บาทต่อปี มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองเฉลี่ย 11.18 ไร่ เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร สื่อบุคคลที่ได้รับข่าวสารเรื่องหญ้าแฝก คือ หมอдинอาสา สื่อมวลชนที่ได้รับข่าวสารเรื่องหญ้าแฝกคือสื่อโทรทัศน์ 2) เหตุผลที่เกษตรกรปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันดินพังทลาย สถานที่ปลูกรอบแหล่งน้ำ จำนวนพันธุ์หญ้าแฝกที่ได้รับจากสถานีพัฒนาที่ดินสระบุรีเฉลี่ยคนละ 4,007.74 กล้า อัตราการรอดเฉลี่ยร้อยละ 66.52 เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกหญ้าแฝกในฤดูฝน 3) ความรู้เกี่ยวกับการใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ หัวข้อที่เกษตรกรมีความรู้มากที่สุดคือ การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำเป็นวิธีที่ง่าย เกษตรกรสามารถปฏิบัติเองได้ ความคิดเห็นต่อการปลูกหญ้าแฝกโดยรวมอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่โดยรวมอยู่ในระดับมาก 4) ข้อเสนอแนะของเกษตรกรคือ ควรสนับสนุนหญ้าแฝกให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร และมีการศึกษาดูงานการใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ หญ้าแฝก การอนุรักษ์ดินและน้ำ จังหวัดสระบุรี

Thesis title: Factors Relating to Vetiver Grass Growing for Soil and Water Conservation by Farmers in Saraburi Province

Researcher: Miss Namfon Isara; **ID:** 2539002457;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Sineenuch Khrutmuang Sanserm, Associate Professor, (2) Dr. Paranee Tangwiwat, Associate Professor; **Academic year:** 2012

Abstract

The purposes of this research were to study 1) biographical data, economic and social factors of farmers, 2) vetiver grass utilization for soil and water conservation by farmers, 3) knowledge factors and opinions toward utilization of vetiver grass for soil and water conservation by farmers, and 4) problems and recommendations for utilization of vetiver grass for soil and water conservation by farmers.

The population in this study composed of 155 farmers who applied to receive vetiver grass from the Soil Development Station in Saraburi Province, according to the name list in the fiscal year 2010. The data were collected from all of population by using an interview questionnaire. The statistical methods were frequency, percentage, mean, standard deviation, minimum value, maximum value and ranking.

Results of the study were showed as follows: 1) Most of farmers were male with the average age at 52.51 years. They completed education at primary level. Agriculture was their main occupation and there were 2 persons as their household labor. Their average annual income from agricultural occupation was 86,251.61 baht. The average owned farm land was 11.18 rai. They were members of the farmer group. Personal media that provided them with vetiver grass information was soil improvement volunteer whereas mass media that updated them with vetiver grass information was television. 2) The reason for planting vetiver grass was to prevent soil erosion. Planting area was around water sources. The average number of vetiver grass plant provided by the Soil Development Station in Saraburi Province was 4,007.74 young plants for each person. The average survival rate was 66.52 percent. Most farmers planted vetiver grass in rainy season. 3) In terms of vetiver grass knowledge for soil and water conservation, the topic that farmers knew best was “planting vetiver grass for soil and water conservation was quite simple method which farmers could do by themselves”. Their overall opinions toward planting vetiver grass and official operations were at high level. 4) Recommendations by farmers were to supply vetiver grass as sufficiency to farmers’ needs, and organized study visits to learn more about utilization of vetiver grass for soil and water conservation.

Keywords: Vetiver grass, Soil and water conservation, Saraburi Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงยิ่งจากท่าน อาจารย์ ดร.พิทยากร ล้มทอง ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สินุช คุรุทเมือง แสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ร่วมจากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้กรุณาอุดหนุนแนวทางความคิดทางด้านการวิชาการ การเสริมสร้างทักษะ การให้คำแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไข วิทยานิพนธ์จนแล้วเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน ซึ่งมีผลทำให้การศึกษาประสบผลสำเร็จ พร้อมกันนี้ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอทุกอำเภอในจังหวัดสระบุรี เพื่อน ๆ มหาบัณฑิตรุ่นที่ 11 โดยเฉพาะเพื่อน กลุ่มภาคตะวันออก ที่ให้กำลังใจมาโดยตลอด รวมทั้งทุกคนในครอบครัว และที่สำคัญที่สุดคือ เกษตรกรที่ใช้หญ้าแฝกในจังหวัดสระบุรีที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล ส่งผลให้วิทยานิพนธ์ครั้งนี้บรรลุผลสำเร็จ

ในส่วนที่เป็นคุณค่า และคุณความดีที่สามารถอำนวยความสะดวกของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่ บิดา มารดา ครอบครัวที่รักยิ่ง ตลอดจนคณาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ทางด้านวิชาการตั้งแต่อดีตจนสำเร็จการศึกษาในระดับนี้

น้ำฝน อิศระ

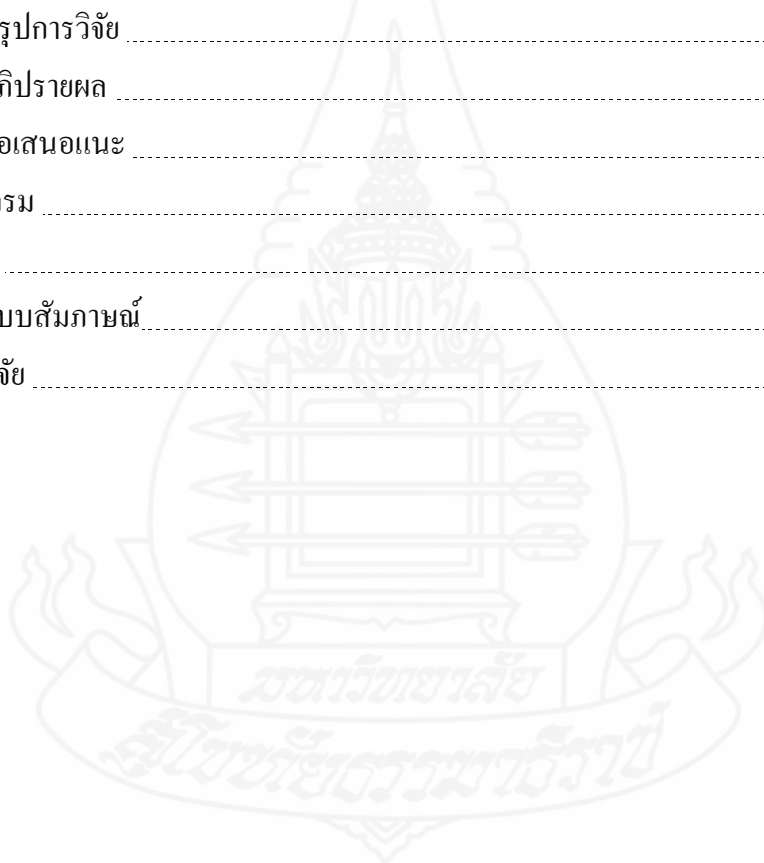
กรกฎาคม 2555

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	2
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
สภาพทั่วไปของจังหวัดสระบุรี	6
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหญ้าแฝก	7
การอนุรักษ์ดินและน้ำ	12
รูปแบบการปลูกหญ้าแฝก	14
การส่งเสริมการใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำของจังหวัดสระบุรี	18
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	22
ประชากร	22
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	22
การเก็บรวบรวมข้อมูล	24
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	25

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	28
ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางสังคม	28
ตอนที่ 2 การใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำของเกษตรกรจังหวัดสระบุรี	34
ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านความรู้ ความคิดเห็นในการใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	38
ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคในการใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	44
ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะการใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	45
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	48
สรุปการวิจัย	48
อภิปรายผล	51
ข้อเสนอแนะ	54
บรรณานุกรม	55
ภาคผนวก	59
แบบสัมภาษณ์	60
ประวัติผู้วิจัย	70

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงระยะห่างแถวหญ้าแฝกที่ปลูกในพื้นที่	15
ตารางที่ 4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร	28
ตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกร	30
ตารางที่ 4.3 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ(ด้านพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกร)	31
ตารางที่ 4.4 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร	33
ตารางที่ 4.5 การรับทราบข่าวสารเรื่องการปลูกหญ้าแฝก	33
ตารางที่ 4.6 การใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	35
ตารางที่ 4.7 การปลูกและดูแลรักษาหญ้าแฝก	37
ตารางที่ 4.8 ความรู้เกี่ยวกับการใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	38
ตารางที่ 4.9 ความคิดเห็นต่อการปลูกและดูแลรักษาหญ้าแฝก	39
ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่	42
ตารางที่ 4.11 ปัญหา อุปสรรค ในการใช้หญ้าแฝก	44
ตารางที่ 4.12 ข้อเสนอแนะในด้านพันธุ์หญ้าแฝก	45
ตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะในด้านการปลูกและดูแลรักษาหญ้าแฝก	46
ตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะในด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่	47

ญ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย 3

